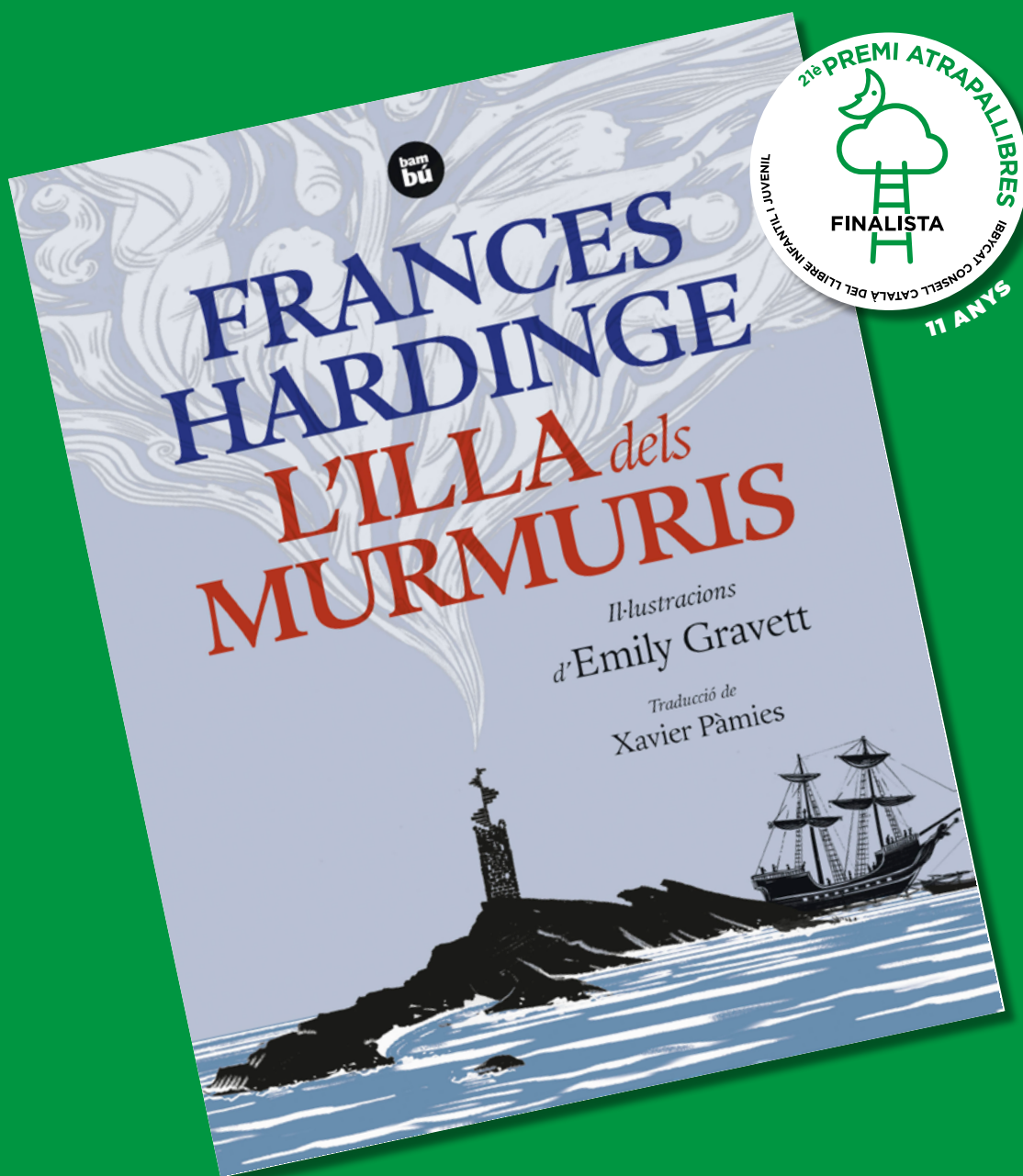

21è Premi Atrapallibres

L'illa dels murmurs

Guia de lectura a càrrec de Paula Jarrín

Fitxa

Autora: Frances Hardinge

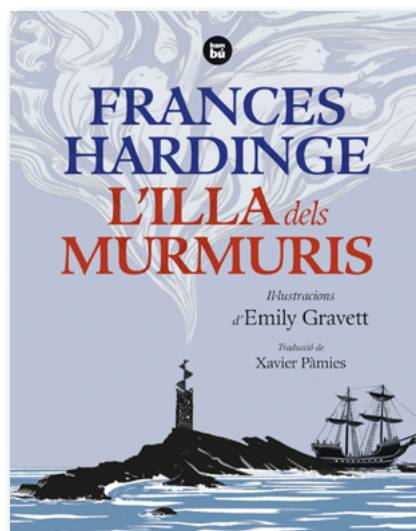
Il·lustradora: Emily Gravett

Traductor: Xavier Pàmies

Lloc d'edició: Barcelona

Editorial: Bambú (un segell de Combel Editorial)

ISBN: 978-84-8343-977-7

Resum

Hi ha llibres que recordem per la trama, o per l'escenari, o per un fet puntual. Aquest llibre presenta una atmosfera inoblidable, un personatge que en tancar el llibre recordareu molt de temps i una forma de mirar la tradició oral i readaptar-la literàriament. I tot per a joves lectors.

El jove Milo, fill del barquer que porta els morts i les ànimes a l'última escala terrenal, l'illa de Merlank, ha d'assumir de forma sobtada el viatge final de tretze difunts. I no marxarà sol cap a l'illa: el senyor de les terres on viu no voldrà que s'endugui a la seva filla, entre els tretze morts, i amb l'ajuda de dos bruixots intentarà fer que el viatge, l'últim dels difunts i el primer del Milo, no arribi a destí.

Una aventura amb aires atemporals, que porta en el vent sons de llegendes i tradicions orals de regnes llunyans, però de cobdícia en present que no us deixarà indiferents.

Autors

Frances Hardinge (Brighton, 1973) és una autora de llibres per a joves. Va estudiar anglès al Somerville College, que pertany a la Universitat de Londres. En català la vam descobrir quan va sortir publicada la seva novel·la *L'arbre de les mentides*, amb la qual va guanyar molts premis literaris, com el Costa Book Award o el premi Stregga Ragazze e Ragazzi. Per sort, podem llegir gairebé tota la seva obra publicada a l'editorial Combel. *L'illa dels murmuris* és, fins ara, el seu últim llibre.

Si voleu saber més coses sobre l'autora podeu consultar la seva web: http://www.franceshardinge.com/observatory/about_frances.html

Emily Gravett va néixer a Brighton el 1972. La mare de l'Emily era professora de dibuix, i potser aquesta va ser l'espurna que va despertar en ella la passió per dibuixar. Quan encara estudiava a la Universitat de Brighton, l'editorial MacMillan va publicar el seu primer llibre, *Wolves*, l'any 2004. I a partir d'aquell any publica els seus propis àlbums i il·lustra narratives d'altres autores i autors. Va guanyar el prestigiós premi Medalla Kate Greenaway dues vegades. Actualment, també fa ceràmica. Si voleu saber més coses sobre l'autora, podeu consultar el seu perfil d'Instagram:

https://www.instagram.com/emily_gravett/

Alguns elements interessants de l'obra

L'edició

Aquest llibre que teniu a les mans està, com bé diu Pep Molist en la seva crítica a Faristol: «Acuradament publicada, bellament il·lustrada per una artista de primera línia com Emily Gravett, i traduïda pel reconegut Xavier Pàmies, que brinda una ocasió única d'accedir al meravellós univers de Francis Hardinge, un privilegi que no val a deixar passar». Destaquem l'edició, la qualitat del paper, les tapes dures de la coberta i la contracoberta, la qualitat de la impressió. Cal fer valdre tots els petits detalls que posen en funcionament la maquinària del llibre: els infants han de poder accedir a llibres bellament editats. Si voleu llegir la crítica de Pep Molist, aquí la podeu consultar:

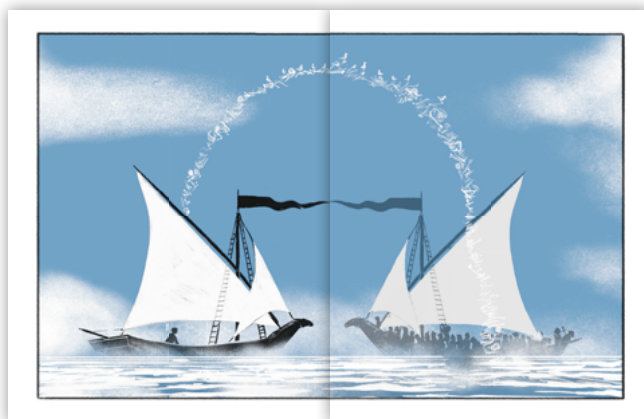
<https://www.ibbycat.cat/llibre/lilla-dels-murmuris/>

Els colors i el traç

Si tornem a la crítica de Pep Molist, destaca la il·lustració d'Emily Gravett. I us volem convidar a pensar en la paleta cromàtica escollida: negre, blanc i blau i algun gris que pot ser com un blau. Tota una paleta freda, com freda és la mort. Perquè tenim un últim viatge que fan les ànimes i els colors diuen molt de si. I mireu no només la paleta sinó també el traç: aquestes ànimes s'alcen cap al cel en formes sinuoses, que trenquen la duresa de la mort, perquè allà estaran bé i a més en Milo, el nostre protagonista, donarà un sentit no només a les seves vides, sinó també a la pròpia. És d'aquells detalls que ens poden passar per alt, però que us animem a llegir a poc a poc.

I us deixem aquí una entrada de la mateixa Frances Hardinge parlant de la feina d'Emily Gravett, que acaba d'arrodonir i de posar-nos llum a la seva tasca: http://www.franceshardinge.com/library/island_of_whispers_the_brilliance_of_emily.html

I us deixem aquí una de les il·lustracions que resumeixen aquesta força del color i el traç

Les descripcions

Les descripcions dels paisatges, dels personatges i dels objectes. No et sembla que l'escriptora les fa meravelloses per crear una atmosfera molt particular?

Descripció d'un paisatge:

Pàgines 37-38

«Merlank era una illa abrupta. Els bancs de sorra que l'envoltaven estaven sembrats d'amenaçadores roques negres que sobresortien de l'aigua i l'omplien de xarbots d'escuma. El mar havia desgastat quasi totes aquestes roques fins a deixar-les llises com el cos d'una foca, i feien pensar una mica en gent encorbada que se n'anés de l'illa a complir alguna missió secreta. Al cim de la més gran hi havia un far per dissuadir els vaixells forasters d'acostar-s'hi.»

Descripció d'un personatge:

Pàgina 13:

«En Leif, per la seva banda, era un noi alt, fort i dotat de poca imaginació. Havia nascut un dia serè sota un cel blau de primavera. Potser per això trobava tots els dies serens. No semblava que perdés mai els estrepes, ni tan sols quan estava enmig d'una baralla. Hauria pogut ser un bon cavall de guerra, pensava a vegades en Milo: manyac i impertèrrit encara que els canons retronessin per totes bandes.»

Descripció d'objectes:

Pàgina 26:

«Un parell d'esclops vells de dona, atrotinats però alegrement decorats a mà. Dues botes grosses, tan castigades per la intempèrie que tenien color de fang. Unes sabates negres molt apedaçades, però enllustrades amb meticulositat i a consciència. Un parell de clovelles d'aglà enfilades en un cordill que duia al coll algú que no tenia sabates per poder donar alguna cosa al barquer.

Unes sabates de noia blaves i estretes, amb sivelles de llautó i les punteres pelades.»

Para atenció a la lectura, trobaràs moltes descripcions. També pots proposar, si la mediació és en àmbit escolar, que per grups diferents, a mesura que avança la lectura, vagin buscant diferents exemples de descripcions.

Possibles propostes per a una presentació suggerent de l'obra i la seva mediació:

ABANS

Les sabates

Hi ha un punt de partida, del tot excepcional, en aquesta obra: les sabates. Sense sabates no hi ha viatge, no hi ha últim viatge.

Us proposem presentar tot un seguit de sabates, de diferents mides, colors, gastades, petites, grans, i convidar les lectores i lectors a imaginar la vida dels portadors i portadores d'aquelles sabates. Per grups, es poden agrupar i explicar la història d'aquelles sabates. Així posem la primera llavor i la idea d'aquest viatge.

L'aigua i el viatge de les ànimes

Us proposem observar detingudament aquesta pintura, que pertany a Joachim Patinir i porta per títol *El pas de la llacuna Estígia*. El va pintar entre els anys 1520 i 1524.

Què hi veieu? Què creieu que passa en aquest moment? El de la barca i el barquer que porta les ànimes al seu destí final no és un tema nou; aquesta pintura representa Caront, el barquer de les ànimes que surt mencionat per primera vegada a *L'Eneida*, en el moment que les ànimes han d'escollir quin camí volen agafar, si el bé o el mal.

Aquesta pintura ens permet posar aquest tema ja en l'imaginari dels lectors. Podem donar-los eines com la consulta de la web del Museu del Prado:

<https://www.museodelprado.es/coleccion/obra-de-arte/el-paso-de-la-laguna-estigia/c51349b6-049e-476c-a388-5ae6d301e8c1>

També podeu explorar *L'Eneida* i el passatge en què Enees puja a la barca de Caront sense pagar amb la seva ànima, sinó gràcies al fet que portava un branquilló d'or, per veure com era aquest viatge final. Tot seguit us deixem la traducció d'aquest passatge de *L'Eneida* per part de Joan Bellés:

«D'aquí parteix el camí que condueix a les aigües del tartari Aqueront. Hi bull un remolí tèrbol, fangós, d'una fondària insondable, i vomita tot el seu llot en el Cocit. Un horrible barquer guarda aquestes aigües i aquest riu, Caront, terriblement brut: una espessa barba blanca totalment descuidada li cobreix el mentó, la seva mirada de foc resta fixa, un mantell sòrdid li penja de les espatlles, lligat amb un nus. Ell mateix empeny la barca amb una perxa i la governa amb les veles, i en el seu fons rovellat transporta els morts, ara ja vell, però amb la vellesa vigorosa i fresca d'un déu.»

I un detall que no és menor: diuen que Caront tenia els ulls de color gris, i allò ens porta també als colors escollits per la il·lustradora Emily Gravett; res no passa perquè sí.

També podeu consultar versions de *L'Eneida* pensada per a infants com l'adaptació de Rosa Navarro editada per Edebé, *L'Eneida explicada als infants* (2009). Us deixem aquí l'enllaç del catàleg de biblioteques:

https://cataleg.atena.biblioteques.cat/iii/encore/record/C__Rb4393416__Seneida%20explicada%20infants__Orighresult__U__X2?lang=cat&suite=def

Això ens permetrà començar a parlar del viatge, de barques, de barquets i ànimes.

I ara passem a observar la nostra coberta (i les guardes)

Un cop ja coneixem Caront, els seus ulls grisos, la barca i les ànimes, podem passar a observar la coberta del nostre llibre. Podeu projectar-la en gran a l'aula o procurar tenir-ne un exemplar per parelles (si feu la mediació en l'àmbit escolar) o un exemplar per famílies, però us recomanem que no l'obriu; només observem, llegim la portada, els colors, la barca, i el que surt d'aquest far o torre en runes de l'illa.

Quina informació ens dona la coberta? Quin creieu que és el tema del llibre? Quina relació té amb el nostre nou conegut, Caront?

I després els convidem a obrir les guardes, i a situar-les a dins la coberta. Què són aquestes figures? Què representen? Quin paper creieu que tindran a la novel·la?

DURANT

Lectura en veu alta

Us proposem, sigui l'àmbit de mediació que sigui, que comenceu aquesta lectura en veu alta. Aquest llibre, sonorament, és molt adequat per llegir-lo en veu alta. Us recomanem sempre llegir el text unes quantes vegades abans de fer-ho en veu alta, us recomanem practicar davant del mirall i fer servir tots els recursos de la veu, l'entonació, el volum i també l'expressió corporal. També us recomanem buscar un moment del dia tranquil, en què els estímuls visuals siguin pocs, podeu posar el vostre espai una mica en penombres.

Podeu no llegir el capítol sencer i aturar-vos a les petites il·lustracions; en el cas del primer capítol, unes petites sabates que marquen l'estructura pròpia del capítol. Estem convençudes que la lectura en veu alta serà un reclam per continuar llegint.

Les barquetes dels dubtes

Aquesta lectura, si es fa de forma autònoma, pot presentar dubtes, entrebancs i petits elements que facin que la lectura presenti dubtes o preguntes, sigui de vocabulari o de preguntes de contingut, preguntes que siguin de comprensió. Podem deixar una barqueta de preguntes i dubtes per a les lectores o lectors. I que tinguem una petita illa de les preguntes. Allà poden dipositar la barca amb la pregunta i que sigui la mediatra qui contesti, o un altre company lector. Us recomanem que sigueu les primeres a

dipositar la barqueta a l'illa de les preguntes; així trenquem el gel i allunyem les vergonyes. També us recomanem tenir a l'aula un diccionari per poder buscar solucions a les preguntes de vocabulari. Al final de la lectura, podeu recopilar totes les consultes i fer el vostre propi glossari del llibre.

DESPRÉS

Cada capítol té la seva il·lustració

Recuperem l'índex del llibre i descobrim que a cada capítol hi ha una il·lustració que l'acompanya:

- Les sabates blaves:
- L'euga grisa:
- Gargots de sutge:
- La portalada blanca:
- Sorres d'argent:
- La fi del bruixot morat, l'eternitat del bruixot blanc:
- La verdor de l'herba:

Per què creieu que és aquest, el símbol del capítol, i no cap altre? Creieu que sintetitza bé aquella part de la història?

Podeu dividir els lectors en petits grups i que cadascú analitzi un capítol, i després es fa la posada en comú. Així tornem a recordar el nostre viatge a l'illa dels murmuris.

El temps de l'acció

Aquesta narració ens evoca un temps llunyà o l'acció passa en un temps pròxim al nostre present? Quan creieu que passa, l'acció? O estem davant d'un text sense temps?

Quines són les marques que podem trobar per donar força a la nostra afirmació?

Podeu organitzar un debat entre qui defensi que és una obra que passa en un temps llunyà o en l'actualitat.

I també aquí podeu recordar Caront, *L'Eneida* i intentar ubicar l'acció de la novel·la.

En Milo, el gran protagonista

i el final de la novel·la

Estem convençuts que qui entri en aquesta novel·la no podrà oblidar fàcilment en Milo. De fet, nosaltres, la comissió de l'Atrapallibres, encara hi pensem. No us passa? Us ha agradat, el final de la novel·la?

Creieu que el Milo de l'inici de la novel·la és diferent del Milo del final? Per què?

Quins són els fets que el fan canviar?

Creieu que desobeir el consell del seu pare de no parlar amb els morts ha estat una bona decisió?

I, finalment, com creieu que li va com a barquer?

Us animem a escriure-li una carta, que a tots ens agrada que ens animin quan passem per moments difícils i la nostra vida canvia tant. Què li diríeu?

I si encara voleu continuar al costat del Milo, us animem a fer un últim capítol: com li va la vida al Milo? Encara és barquer? O ja està a punt de jubilar-se? Quan ell marxi, qui serà el nou barquer? Com és aquest nou barquer? Quins són els seus punts forts? I els seus dubtes?

Preguntes especials

- Què és el que més us ha agradat? Per què?
- I el que menys? Per què?
- Quina és la vostra il·lustració preferida? Per què?
- A quines altres històries us ha recordat? Alguna vegada havíeu llegit alguna història semblant?
- Us animeu a llegir més històries fantàstiques?
- Alguna part de la novel·la us ha incomodat?
- Hem estat navegant en un riu on la mort és molt present, us ha incomodat? Us ha suggerit noves preguntes? Us ha fet pensar en la mort d'una altra manera?
- Si podíeu posar en una barqueta una única paraula, quina seria?